

לפני 25 שנה

גיליון "העולם הזה", שיצא לאור לפני 25 שנה בדיוק, נחת בכתבת-פרשנות מצולמת (3 עמודים) את המוצב בין הגושים — תחת הכותרת: "בטאלין — לשלום או למלחמה?"

כחכה מצולמת נוספת היתה כיסוי פסטיבל-המחולות, שנערך באמפיטאטרון של קובין דליה. בין הכוללים שבמשתתפים, ניתן

מדוע פוטר מבקר-הסוכנות הד"ר אמיל שמורק? * לבון

עוזר לעיסקי מרידור * גולדה מאירסון השתיקה את

הצירים בקונגרס וניהלה את הדיונים באידיש ואנגלית

העם

התנוונות

מה היה קורה אילו היו אסירי בית הסוהר בתל-מונר מכוונים את עצמם כבית-דין, שופטים את השוטרים והשופרים שהביאום למקום-מגוריהם הנוכחי? מחבר מחזות היתוליים, שירצה להשתמש בעלילה זו להיבדוק מחזה בשביל המטאטא, תהיה לפניו עתה דוגמה מציאותית: פרשת הד"ר אמיל שמורק, התעשיין הלודואי שהפך ראש מוסדה-הביקורת של הסוכנות היהודית.

ד"ר שמורק גילה גניבות, מעילות, סדרים מפוקפקים, אסירי הדברים אינם נעימים לאדם שתרם מכספו לקרנות הסוכנות, אין בהם כשלעצמם משום אסון. גניבות ומעילות עלולות לקרות בכל מוסד, שעובדים דרכו כספים כה רבים. האסון האמיתי בא רק אחרי הגילוי: התגלותה של התנוונות מוחלטת במוסד הציבורי במדינה.

במקום לפטר מייד את האשמים, במקום להניע את האחראים במשרות העליונות להתפטר, החלה רדיפה כללית אחר הפושע האמיתי: המגלה בכבודו ובעצמו.

בעיקר נתעוררה חמתם של הנאשמים, על העיתונות, שמילאה בפרשה זו את תפקידה האמיתי. ראשי הסוכנות סברו, כנראה, שהיה זה עוול להביא לידיעת הרבבות המשלמים את הכסף, מה נעשה בכספם.

בסדרה הכל היתה פוישה זו מהדורה שנייה של פרשה דומה, כשד"ר זיגפריד מווס, מבקר-המדינה, אוטו מילרד, מלך שלוש, שהסתנן גם הוא לעיתונות, כאז כן עתה, לא נרעשה דעת-הקהל, עברה על העניין בחיך סלחני. חיך שעלה בכמה מאות אלפי לירות.

דוגמה שנייה לאותה התנוונות מוסרית ניתנה לקהל במישפט הימאים בחיפה. אחד העדים העיד, כי אומנם העזה חברת שוהם (צ"ס), חברה השייכת לממשלה ולהסתדרות, לשלוח אונייה לקפריסין כדי להעלות עובדים יווניים, שישברו את שביתתם של המלחים העבריים.

גם כאן אין אסון במיקרים עצמם: כבר קרה בעולם, שחברה תנסה לדכא בכוח שביתה מוצדקת, או שאיגוד מיקצועי בעל אופי מפוקפק יסייע בידי החברה. העובדה המזעזעת היא שמזכיר האיגוד המיקצועי, שנפל עליו צל כה אפל, יופיע במישפט כתובע מטעם ההסתדרות, במקום להסיק את המסקנות ולהעלות את העונג במהירות האפשרית. אולם ההסתדרות לא נודעוזה, הימאים אמציה-הלב הוסיפו להיות האשמים.

הכנסת

המיפלגה השלישית: צברים

41 ח"כים החדשים, המרכיבים — עם 79 ח"כי הכנסת הראשונה — את הכנסת השנייה, לא חוללו מילרד השינוי הפוליטי שבו בולטת התגברותם של הצ"כ (ציונים כללים) והח"כים הערבים, שינוי רב בהרבה מכ הכנסת.

כשם שהיו 11 נשים בכנסת הראשונה, כך נמצאות גם בכנסת השנייה 11 נשים. לא השתנה גם גילו הממוצע של ח"כ:

• המטאטא — התיאטרון הסאטירי-צולף של אותם ימים.

50 שנה. מה שכן השתנה: מיספר ילידיו הארץ בכנסת, שאלהם נוספו שלושה (17 במקום 14), וזה בזכות הח"כים הערביים שהפכו בכך את מיפלגת הצברים השלישית בכנסת (אחרי מפא"י וצ"כ).

תופיק טובי עדיין נשאר צעיר הח"כים, בן 29, והרב יהודה לייב הכהן מיימון (שלא היה מועמד לכנסת השנייה) מסר את מקומו, כזקן הבית, לח"כ הצ"כ, מי שהיה מנהל הגימנסיה העברית הרצלית, הד"ר חיים בוגר(שוב) בן 74.

מק"י איבדה זכותה להיקרא הסיעה הצעירה ביותר (גיל ממוצע: 35) לערבים הדמוקרטים של סייף-אל-דין אליועבי — גיל ממוצע: 34. מפא"י ירשה את מקום סיעת הספרדים כזקנת הסיעות בכנסת, גילם הממוצע של 39 הגברים בין ח"כי מפא"י: 54 שנים.

בחירות

חסרים: רוצחים ואוסים

בסביר הניו סטייטסמן אנד ניוש, השר בעוון הבריטי השבאלי הקיצוני, בנתחו את סיבת עלייתם של הציונים הכלליים בבחירות האחרונות בישראל: העלייה הכיר את לארץ, "אלפי אנשי השוק-השחור מגרמניה, מברזיל, מדמשק, סוחרי וגנבי סוסים מתורכיה, רומנים מיקצועיים, בריונים ממארוק, נערי-ביליארד מקאזבלאנס, מהליפ-ספס משנחאיי, אורחים ברייטים שלא יכלו לישב את חשבונותיהם עם גובה-המיסים של הוד-מלכות, מועלי כספים מכל הארצות שאי-אפשר להסגירם לארצות-מוצאם, סטוריקרקעות, מתווכים לדבר-עבירה, רוכלים, שחקני-קלפים, ספרים, וחוננונים ישרים..."

על החתום: סופר העיתון, סמואל רול-בנט, תל-אביב.

המשק

ביקור שני בחבש

כשיעקב (ארוכה הדך לחרות) מרידור הגיע, לפני ארבע שנים, במילכי-בנון לאדיס-אבבה, בירת חבש, לא חלם בודאי שיחזור לשם כנציג מיסחרי של חברה גדולה לאספקת בשר לישראל. במאוס 1947 הסתתר בבירת-חבש ה"טוריסט" המסוכן, שברח ממביצר אסמרה, שעה שאנגליה נאלצה להפעיל את מלוא המכשיר הדיפלומטי כדי לאלץ את הנגוס, היילה סילאסי, להסגיר לידה את אויבה בנפש. בנבול אריתריאה הוסגרו מרידור וחבריו, שהוטסו למחנה גילגיל בקניה.

יעקב מרידור חזר ב־1951 במטוס ל־אדיס-אבבה (בלי שמירה בריטית), ונתקבל בכבוד רב. החזור לא היה מרידור, מפקר אצ"ל, אלא מרידור, חבר הכנסת הראשונה והשנייה, ומנהל חברה מיסחרית עם הון של מיליון וחצי דולר.

מצוקת-הבשר בארץ הגיעה לשיא. ארי גנטינה, ספק-הבשר העיקרי לעולם, סגרה את נמליה ליצוא הבשר, וישראל תישאר שבועות ארוכים ללא בשר. שבילי חבש ואריתריאה נהירים למרידור, ועדרי הבקר והצאן העצומים, הרועים בערבות הנגוס, הולידו במוחו את הרעיון: למה לא לנצל את עודפי הבקר בחבש לצרכי אוכלוסיית ישראל?

מרידור נסע לשווייץ, רעינו מצא לו תומכים. חברה שווייצית לקירור הצטרפה לשותפות, בהציעה את מכונותיה להקמת בת-קירור בחבש ובאליה. חברה שנייה נתנה את הדולרים הדרושים ושרי-החקלאות

* תוארו הרישמי של היילה סילאסי, קיסר אתיופיה (חבש) היה "נגוס נגוסטי" — "מלך המלכים".

קאריקטורה של דוש מראה את עסקני הסוכנות, המואשמים בשחיתות, מאשימים את ה"שופט": מבקר-הסוכנות אמיל שמורק.

"העולם הזה" 722
התאריך: 30.8.51

פינחס לבון חתם במיידיו על החוזה לייבוא של 10,000 טון בשר מחבש, תוך שישה חודשים.

מכתבים

עיתונות אחראית

לאחר הפולמוס שנערך בין ברכה חבס ואורי אנברי, בעניין הוויכוח שהתקיים בגדוד הצופים, שבט הכרמל, הייתי מעוניין, כאחד המשתתפים באותו ויכוח להעיר מיספר הערות.

"מה רצונו של הקורא" לעומת "מה דרוש לו" — אלה הן שאלות השנויות במחלוקת בין שני העיתונאים הנ"ל. לא אגלה סוד אם אומר שרוב קוראי העתון הם בני-נוער, ונוער זה עדיין אינו יודע מה טוב לו. נכון הדבר שהעולם הזה מצופף את שורותיו יותר מכל עיתון אחר, אך איזו חכמה ובינה מסתתרות באותיות הקטנות הללו?

העיתונאי באולימפוס, כקובע מה טוב ומה רע לקוראים "בורים ועמי-ארצות": לדעתי המצב הוא טוב יותר מאשר כשיקורים "בורים ועמי-ארצות" יגידו לעורך מה לכתוב להם.

עלי להעיר שהעורך הכריז אצלנו, כי הוא מתנגד ל"אלפים". וכך לא נכונה השמועה על ברכה חבס, כאילו הוא מנ"היגוס. אני גם לא הרגשתי ב"נאום אנטי-ציוני". העורך אמר שהעולם הזה משתדל להיות נאמן עם המציאות, לא כעיתונאים אחרים, המגדירים את מדינת-ישראל כבר הורה השותה מתוך כד מים בלב המידבר, אלא גם ישראל היא ארץ כשאר המדינות. גם אצלנו יש גנבים, רוצחים, ו...

אני מחויב כמובן להסכים עם העורך, אך אני מוצא בזה סימנים לנאום, "אנטי-ציוני". נראה שמי שסיפר זאת לברכה חבס לא דייק במיקצת, ובכך אין להאשים את ברכה חבס.

יגאל לוסקי, אחוה

אנשים

• כאשר שרת-העבודה המפא"יית, גולדה מאירסון, ניהלה את ישיבות הקונגרס, הצטיינה בשתי תכונות: השתיקה הציורית הפספוטית, אי-שימוש במנגנון התירגום הסימולטני, את ישיבותיה ניהלה בשלוש שפות: עיברית, אידיש, אנגלית.

• לבסוף הושלמה השתלבותם של נציגי המדינה בשרשרת מפא"י. אחרי שציר ישראל בארצות בלווס, משה עמר, הודיע בחודש האחרון על הצטרפותו למפלגת-פועלי-ארץ-ישראל, חשה החוליה החסרה, שגריר ישראל בארצות-הברית, אבא אבן, שהצטרף החודש ל־מפא"י, וסגר בכך את שרשרת נציגי המדינה המפא"יים בחוצלארץ.

* "אלפים" — הכוונה ל"כנענים", ששם עיתונם היה אז אל"ף.

** יגאל לוסין משמש כיום כאחד ממנהלי הטלוויזיה הישראלית, והוא מופקד על ייצור סרטים העוסקים בהיסטוריה ובתודעה יהודית.

*** מאירסון — שם-משפחתה הקודם של הגב' גולדה מאיר.